

KRIZOVÉ PLÁNY ŠKOLY

Řešení rizikového chování v krizových situacích na ZŠ Brno, Heyrovského 32

Tento dokument vychází z Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT-21149/2016) a využívá Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (Dokument MŠMT č. j.21291/2010-28).

1. Návykové látky
2. Syndrom týraného dítěte
3. Záškoláctví
4. Mimořádná událost
5. Rizikové chování, které se týká žáka se SVP, agresivní chování, projevy žáků s PAS
6. Postup školy v případě nešťastné události
7. Postup školy v případě krádeže nebo vandalismu
8. Postup školy v případě sebepoškozování, poruch příjmu potravy
9. Postup školy v případě netolismu

1. Postup školy v případě VÝSKYTU ZNEUŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

Tabákové výrobky:

- V případě přistižení při konzumaci v prostorách školy, v době školního vyučování nebo v rámci akcí pořádaných školou je nutné v další konzumaci zabránit, tabákový výrobek odebrat a zajistit.
- O události je sepsán záznam s vyjádřením žáka, který založí ŠMP.
- TU informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.

- V závažných případech a při opakování jednání vyrozumí škola OSPOD.
- Z události je vyvozeno opatření stanovené ŠŘ.

Alkohol:

- V případě přistižení při konzumaci v prostorách školy, v době školního vyučování nebo v rámci akcí pořádaných školou je nutné v další konzumaci zabránit, alkohol odebrat a zajistit.
- V případě ohrožení zdraví a života zajistí škola pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, je o události sepsán záznam s vyjádřením žáka, který založí ŠMP.
- Škola informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
- Pokud žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl. Jestliže není dostupný, vyrozumí škola OSPOD a vyčká jeho pokynů.
- Při opakování situace splní škola ohlašovací povinnost k OSPOD.
- Z události je vyvozeno opatření na základě ŠŘ.
- V případě důvodného podezření na intoxikaci žáka může škola provést orientační test na přítomnost alkoholu, ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka.
- V případě nálezu alkoholu v prostorách školy pedagogičtí pracovníci nepodrobují tekutinu žádnému testu, ihned informují vedení školy, uloží tekutinu u vedení školy a zpracují záznam o události.
- V případě zadržení alkoholu u žáka pedagogičtí pracovníci nepodrobují tekutinu žádnému testu, ihned informují vedení školy, sepiší stručný záznam s vyjádřením žáka, datem, místem a časem nálezu a se jménem žáka. Zápisu a rozhovoru je přítomen ředitel školy (zástupce), zápis založí ŠMP. Škola informuje zákonného zástupce nezletilého žáka, případně OSPOD, pokud se jedná o opakovaný nález.

Drogy:

Jak poznáme drogy:

- Konopí (marihuana) – zelená bylina, nejčastěji sušená, charakteristická vůně,

hašiš – tmavá hmota. Způsobují rozšířené zornice, zarudlé oči, kašel, únavu, zrychlený puls.

- Lysohlávky – malé houby podobné špičce, LSD – čtverečky papíru velikosti nehtu s obrázky. Způsobují poruchu koordinace pohybu, vnímání času, deprese, bohaté halucinace.
- Pervitin – světlý krystalický prášek, popř. roztok, kokain – bílý krystalický prášek, extáze – tablety. Stimulační drogy způsobují zrychlený tep, dech, při šňupání posmrkávání, neklid, motorická aktivita, pocity pronásledování, záchvaty vzteku, sklon k násilí.
- Heroin – podle stupně znečištění bílý až hnědý prášek nakyslého zápachu. Způsobuje apatii, útlum, zúžené zornice.

Podezření, že žák přechovává drogy:

- Pedagogický pracovník školy vyzve žáka, aby v prostorách mimo třídu (kabinet, sborovna, ředitelna) za přítomnosti svědka (ředitel školy, zástupce, kolega) vyskládal obsah tašky, kapes na stůl. V žádném případě sám nekontroluje ani nešacuje!
- V případě odmítnutí žáka pedagogický pracovník volá zákonného zástupce.
- Při nálezu je stanovena ohlašovací povinnost policii, droga je zajištěna (uzavřena v obálce s datem a razítkem školy) a uložena v trezoru.
- O události je proveden záznam, založí jej ŠMP.
- Škola informuje zákonného zástupce žáka, TU prodiskutuje (za přítomnosti ŠMP, VP, vedení školy) celou událost se žákem a s rodiči a doporučí následnou péči.

Konzumace drog ve škole:

- V případě přistižení při konzumaci drog v prostorách školy, v době vyučování nebo v rámci akcí pořádaných školou je nutné v další konzumaci zabránit, látku odebrat a zajistit.
- O události je sepsán záznam s vyjádřením žáka a skutečností, zda byly provedeny orientační testy (je nutný souhlas rodičů). Záznam uloží ŠMP.
- V případě, kdy je žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- Jestliže nehrozí akutní nebezpečí, pedagogický pracovník zajistí vyjádření žáka a informuje vedení školy.

- V případě, že žák není schopen pokračovat ve výuce, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl. Vyrozumění učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola OSPOD.
- Škola splní oznamovací povinnost k OSPOD.
- V případě zájmu poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci.
- Škola vyvodí opatření stanovené ŠŘ. Je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Distribuce je trestným činem, užívání je porušením ŠŘ.
- V případě podezření na intoxikaci může pedagogický pracovník ve výjimečných případech provést orientační test, ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka.
- Celou událost je vhodné prodiskutovat se zbytkem třídy, případně pozvat odborníka.

Distribuce drog ve škole:

- **Distribuce NL je v ČR považována za protiprávní jednání, je proto zakázaná a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství není rozhodující.**
- Při důvodném podezření, že ve škole došlo k distribuci, musí škola vždy vyrozumět Policii ČR.
- Jestliže se jedná o osobu mladší 18 let nebo jednání bylo namířeno proti osobě mladší 18 let, vyrozumí škola zákonného zástupce a OSPOD.

Nález drog ve škole:

- V prostorách školy – pracovníci školy látku nepodrobují žádnému testu, ihned uvědomí vedení školy a sepíše záznam, vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění látky (v případě časové překážky vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů, přelepí, opatří razítkem školy, podpisem a uloží do trezoru).
- U žáka – viz předešlý bod + stručný záznam s vyjádřením žáka, datum, místo, čas nálezů a jméno žáka. Zápis žák podepíše, přítomno je vedení školy. Pokud se žák intoxikoval, je látka předána přivolanému lékaři. Informován je též zákonný zástupce žáka.

- Důvodné podezření, že žák má drogu u sebe – pracovník školy vyrozumí Policii ČR a informuje zákonného zástupce žáka, žák je do příjezdu Policie ČR izolován, ale pod dohledem. Neprovádí se osobní prohlídka ani prohlídka jeho věcí.

2. Postup školy v případě VÝSKYTU SYNDROMU TÝRANÉHO DÍTĚTE

1. Změny v chování dítěte
 2. Znamky na těle dítěte
 3. Znamky zanedbávání (trvalý hlad, podvýživa, špatná hygiena, nevhodné oblečení vzhledem k počasí, nedostatek dohledu)
 4. Projevy zanedbávaného dítěte (špatné vztahy s rodiči, touží po citu a pozornosti, jí hltavě, chodí za školu nebo pozdě, má potíže s učením, zdráhá se odcházet domů, žebra o jídlo)
- Řeší školní metodik prevence, výchovný poradce, sociální pedagog, třídní učitel, pediatr, OSPOD, informováno vedení školy.
 - Pokud dojde pedagogický pracovník po zpozorování neklamných známek vzbuzujících podezření na syndrom týraného dítěte k závěru, že je třeba dítěti pomoci, pokusí se navázat s žákem osobní kontakt (tento rozhovor je klíčový, vede ho většinou TU).
 - Pokud se nedaří kontakt navázat, je dobré se obrátit na PPP, doporučit žákovi Linku bezpečí, informovat se mezi spolužáky, obrátit se na sourozence.
 - Pokud si učitel pozve do školy zákonné zástupce žáka, měl by chtít, aby rodič pouze okomentoval, jak si vysvětluje vyzporované problémy. Pokud není nic zjištěno a nezvyklé chování pokračuje, je třeba se obrátit na odborníka (především OSPOD).
 - Při podezření ze sexuálního zneužívání je třeba opět navázat s dítětem osobní kontakt, pokud je potvrzeno, oznámí pedagogický pracovník tuto skutečnost vedení školy, kontaktuje Policii ČR a OSPOD. Pokud se zneužívání dopustí rodič, není žádoucí ho informovat.
 - Pokud je dítě obětí sexuálního napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, je třeba vše oznámit Policii ČR, rodičům a OSPOD.
 - Pokud má škola jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje za povinnost nahlásit tuto skutečnost sociálnímu pracovníkovi z OSPOD.

3. Postup školy v případě ZÁŠKOLÁCTVÍ

- Řeší školní metodik prevence, výchovný poradce, třídní učitel, při opakovaném záškoláctví nebo vyšším počtu hodin (25 a víc) OSPOD, případně Policie ČR.
- Škola se řídí Metodickým pokynem k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (Čj.: 10 194/2002-14), školním řádem, který je v souladu s platnou legislativou.
- Absenci evidují třídní učitelé, pokud je doklad potvrzující nepřítomnost žáka nevěrohodný, lze požádat zákonného zástupce žáka o vysvětlení nebo požádat o spolupráci příslušný správní orgán.
- O neomluvené i zvýšené absenci informuje třídní učitel VP nebo ŠMP.
- Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost, neomluvenou absenci do součtu 7 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka TU formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy, zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí podpisu či převzetí zápisu se zaznamenává.
- Pokud má žák více než 7 neomluvených hodin, svolává ředitel výchovnou komisi. Podle závažnosti se jí účastní ředitel školy, zákonný zástupce, TU, VP, ŠMP, popř. OSPOD a další odborníci. O průběhu a závěrech se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Každý účastník jednání obdrží kopii, neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonným zástupcem se zaznamenává.
- V případě, že neomluvená absence přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací na OSPOD nebo pověřenému obecnímu úřadu.
- V případě opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku, pokud již byli zákonní zástupci pravomocným rozhodnutím správního orgánu postíženi pro přestupek podle zákona č. 200/1990 Sb., nebo je-li neomluvená absence příliš vysoká, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR.
- Nasvědčuje-li skutečnost tomu, že jde o trestný čin, zasílá Policie ČR případ soudu.
- Za neomluvenou nepřítomnost ve školním vyučování je žákovi vysloveno výchovné opatření, případně snížen klasifikační stupeň z chování takto:
 - za 1 neomluvenou hodinu NTU
 - za 2 neomluvené hodiny DTU

- za 3-7 neomluvených hodin DŘŠ
- od 8 do 14 vyučovacích hodin 2. stupeň z chování
- od 15 vyučovacích hodin 3. stupeň z chování

U prokázaného záškoláctví je nutné žáka postihnout okamžitě a ihned prokazatelným způsobem vyrozumět zákonné zástupce žáka!

4. Postup školy PŘI MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

(Včetně neoprávněného vniknutí osoby do objektu, přítomnost neznámé nebo nebezpečné látky v objektu, útok vedený zvenčí nebo zevnitř apod.)

Metodický pokyn MŠMT č. j. MSMT – 1981/2015-1

1. Při zjištění nebezpečné situace žák neprodleně informuje nejbližšího pracovníka školy. Pracovník školy ihned informuje ředitelku školy **Mgr. Ludmilu Eliášovou** (ředitelna), zástupkyni ředitelky pro 1. stupeň **Mgr. Denisu Böhmovou** (kancelář zástupkyně 1) a 2. stupeň **Mgr. Yvonu Procházkovou** (kancelář zástupkyně 2), nebo v případě jejich nepřítomnosti další pověřenou osobu.
2. Pověřená osoba dle povahy situace neprodleně informuje jednotky IZS (HZS, LSPP, Policie ČR), popř. zřizovatele školy.
3. Všichni přítomní dodržují pokyny pověřených pracovníků školy, chrání zdraví své i všech dalších, zbytečně se nevystavují rizikům.
4. Při koordinaci evakuace se řídí pokyny vedoucích zásahu.
5. Neprodleně hlásí jakákoliv omezení a zranění, dle možnosti pomáhají zraněným.
6. Pověřený pracovník neprodleně informuje zákonné zástupce žáků.
7. Mimořádná situace končí pokynem vedoucího zásahu.
8. Všichni mají právo na pomoc a následnou podporu.

Telefonní kontakty:

Mgr. Ludmila Eliášová ŘŠ:	530 515 911
Mgr. Denisa Böhmová ZŘŠ 1:	530 515 912
Mgr. Yvona Procházková ZŘŠ 2:	530 515 913
IZS:	112
Policie ČR, služebna Brno-Bystrc:	974 628 801, 974 628 802
HZS Brno-Bystrc:	950 632 122, 950 632 111
LSPP	155

5. Postup školy PŘI RIZIKOVÉM CHOVÁNÍ, KTERÉ SE TÝKÁ ŽÁKA SE SVP

Po obdržení oznámení či při podezření na rizikové chování, při ataku vedeném vůči žákovi se SVP nebo z jeho strany neprodleně informovat asistenta pedagoga nebo třídního učitele. Posléze informovat ŠMP Mgr. Simonu Krejčí (telefon 530 515 923) nebo výchovnou poradkyni Mgr. Hanu Sviderskou (telefon 530 515 924), případně zástupkyni ředitelky pro 1. stupeň Denisu Böhmovou (telefon 530 515 912), zástupkyni ředitelky pro 2. stupeň Mgr. Yvonu Procházkovou, (telefon 530 515 913), speciálního pedagoga (Mgr. Hana Holanová, telefon 530 515 924) či školní psycholožku (Mgr. Věra Konečná, telefon 530 515 924).

Vyšetřování situace přebírá školní poradenské pracoviště (výše uvedení, ředitelka školy Mgr. Ludmila Eliášová), popř. příslušný TU.

Vedením rozhovorů s informátory, agresory a oběťmi jsou pověřeni především ŠMP, výchovná poradkyně, speciální pedagog, sociální pedagog, školní psycholožka a asistent pedagoga, je-li k žákovi či třídě přiřazen. Ostatní pedagogové jsou nápomocni dle pokynů ŠPP.

Informováním rodičů je pověřena zástupkyně ŘŠ nebo příslušný TU (dle závažnosti). Přítomen by měl být speciální pedagog.

Uzavření případu provede ŠPP, archivaci protokolů provede ředitelka školy, ŠMP, výchovná poradkyně a příslušný TU.

Pedagogická rada projedná na základě informace ředitelky školy případné výchovné nebo klasifikační opatření.

Rodiče oběti i agresorů jsou s výsledky seznámeni prostřednictvím výchovných komisí (ředitelka školy, ŠMP, výchovná poradkyně, speciální pedagog, sociální pedagog, ŠP, TU, popř. asistent pedagoga).

Třídu informuje v přiměřené míře s ohledem na oběti ŠMP, výchovná poradkyně, ŠP a TU.

Podle závažnosti náleží ředitelce školy ohlašovací povinnost příslušným orgánům (policie, OSPOD). V případě nutnosti je neprodleně kontaktována příslušná PPP či SPC.

Agresivní chování, projevy žáků s PAS

Ve spolupráci s TU řeší přednostně pracovníci školního poradenského pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce, školní speciální pedagog, školní psycholog). Tito pedagogičtí pracovníci zajišťují primárně také podporu pedagogů ve třídách, pokud takové situace nastanou.

Jako nejzávažnější hodnotíme situace, kdy by mohlo dojít k ohrožení zdraví či života samotného žáka nebo jeho spolužáků, pedagogických i nepedagogických pracovníků školy.

V takovém případě je nezbytné dodržet následující postup:

1. V případě agresivního chování žáka (např. brachiální agrese; kousání; kopání; házení předmětů, hraček či ničení vybavení třídy):

- snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům (zajistíme odchod žáka × ostatních žáků ze třídy), na žáka v akutním afektivním stavu hovoříme klidným hlasem (v případě, že žák reaguje negativně, nekomunikujeme s ním), popisujeme situaci, snažíme se ho uklidnit, odstraníme z žákova dosahu nebezpečné předměty (např. židle, nůžky);
- přivoláme pomoc alespoň jednoho dalšího dospělého, prostřednictvím mobilního telefonu, s pomocí žáků, případně dalších dospělých osob;
- stále se snažíme žáka verbálně uklidnit, pomalu se k němu přibližujeme, ale pouze do bezpečné vzdálenosti. Je také vhodné udržet mezi žákem a námi ochrannou bariéru (např. školní lavice);
- pokud žák na uklidňování reaguje, můžeme se k němu dále přibližovat, přičemž stále hovoříme klidným hlasem a uklidňujeme ho (vždy je třeba vzít v úvahu fyzickou sílu žáka, která se v situaci afektu násobí);
- snažíme se, aby se žák posadil např. na zem, na židli, na koberec a pokračujeme v jeho zklidňování;
- pokud afekt stále trvá, udržujeme bezpečný odstup, hlídáme, aby si žák neublížil, zajišťujeme prostor (např. u oken), verbálně ho uklidňujeme a čekáme na pomoc dalšího dospělého;
- kontaktujeme zákonné zástupce žáka, v případě potřeby Zdravotnickou záchrannou službu, při agresi vůči druhým osobám i Policii ČR (ve zvlášť závažných případech).

2. V případě autoagresivního chování žáka (např. kousání se; bouchání se do hlavy; bití hlavou o stěnu/o zem; vytrhávání si vlasů):

- snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům (zajistíme odchod žáků ze třídy). Na žáka v akutním afektivním stavu hovoříme klidným hlasem, snažíme se ho uklidnit;
- přivoláme pomoc alespoň jednoho dalšího dospělého prostřednictvím mobilního telefonu, s pomocí žáků, případně dalších dospělých osob;
- stále se snažíme žáka verbálně uklidnit, pomalu se přibližujeme k žákovi (do bezpečné vzdálenosti), snažíme se autoagresivní chování zastavit (vždy je třeba nutné vzít v úvahu fyzickou sílu žáka, která se v situaci afektu násobí), např. vzít žáka za ruce, navázat oční kontakt, nabídnout alternativu (změnu situace);
- v případě velké fyzické síly čekáme na pomoc dalšího dospělého;
- kontaktujeme zákonné zástupce žáka, v případě potřeby Zdravotnickou záchrannou službu, při agresi vůči druhým osobám i Policii ČR (ve zvlášť závažných případech).

3. V případě vzniku rizikové situace mimo budovu školy (vycházka; školní akce):

- povinností pedagogického pracovníka je chránit bezpečí a zdraví žáka i mimo budovu školy/školského zařízení, kdy provádění této zásady má svůj odraz ve školském zákoně a dalších prováděcích předpisech. Jedná se např. o pravidla, která se týkají pedagogického dohledu nad žáky v případě výuky mimo místo, kde se obvykle uskutečňuje vzdělávání (např. § 3 vyhlášky č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje, že při akcích mimo místo, kde škola uskutečňuje vzdělávání, nesmí na jednu osobu zajišťující bezpečnost a ochranu zdraví žáků připadnout více než 25 žáků. Výjimku z tohoto počtu může stanovit s ohledem na náročnost zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků ředitel školy);
- pedagogický pracovník by měl při mimoškolních akcích zohlednit specifika projevů žáka s PAS (např. pro některé žáky s PAS může být cestování v MHD v dopravní špičce spouštěčem problémového chování);
- jestliže přece jen dojde ke krizové situaci, snažíme se zajistit bezpečí ostatním žákům, žáka s PAS se snažíme verbálně uklidňovat, zastavit ho, přimět ho, aby se posadil, fyzicky blokujeme cestu k silnici a dalším nebezpečným místům (např. vodní plocha, koleje);

- je také vhodné zajistit, aby se do řešení situace nezapojovali kolemjdoucí a ostatní neznámé/nepoučené osoby;
- čekáme, až afekt u žáka s PAS zeslábne, informujeme o situaci školu a zákonné zástupce žáka, dohodneme se na dalších krocích;
- v případě, že je situace i nadále vážná, kontaktujeme Zdravotnickou záchrannou službu, při agresi vůči druhým osobám i Policii ČR (ve zvlášť závažných případech).

6. Postup školy V PŘÍPADĚ NEŠŤASTNÉ UDÁLOSTI (úmrtí, pohřšování, sebevražda, zranění)

Hned a do tří dnů po události můžeme očekávat následující reakce: neštěstí přinese tlak (všichni budeme chtít něco vědět – média, policie, rodiče, učitelé, žáci). Bude se zdát, že je málo času, začnou se šířit fámy (zvláště u situací, kde chybí jasné informace). Lidé začnou pociťovat vinu a budou se snažit být solidární. Ale může být ve hře i pověst školy. Počítat se musí s kritikou – co jsme udělali i co jsme neudělali. Atmosféra bude emočně vypjatá (zasaženými jsme v tuto chvíli všichni a všechny zaskočí bezradnost a bezmoc).

Rozdělení rolí při mimořádné, nešťastné události

Je nutné počítat s velkým psychickým vypětím. Proto je vhodné nejlépe předem (v rámci připravenosti) utvořit operační tým z lidí, kteří unesou zátěž, dokážou být k druhým citliví a vnímaví a dovedou pracovat pod tlakem - školní psycholožka, metodik prevence, výchovná poradkyně i vedení školy.

Okamžitá první pomoc a zjištění přivolání záchranné služby – sekretářka školy

Zajištění místa události – pedagogové, metodik prevence a výchovný poradce

Sběr a zaznamenání průběhu události – metodik prevence a výchovný poradce

Zajištění místa pro práci záchranných složek – pedagogové

Informování zřizovatele – ředitelka školy, její zástupkyně

Tiskový mluvčí – zástupkyně školy

Ustavení pietního místa, umožnění rituálu a připravení postoje školy k případné účasti na pohřbu

Svolání vedení školy a informování pedagogického sboru

Zajištění interního informačního místa a systému průběžného informování – informační systém školy

Kontaktování zasažené rodiny i v případě, že už tak učinili jiní – s vyjádření účasti a podpory.

Pokud je to nutné, zajištění právní pomoci pro školu a vyjádření soucitu, případně omluvy

Zajištění externích spolupracovníků – právník, psycholog, duchovní, sociální pracovník

7. Postup školy V PŘÍPADĚ KRÁDEŽE NEBO VANDALISMU

Krádeže, zejména mobilních telefonů, a ničení školního majetku, jsou nejčastějšími formami protiprávního jednáním, se kterými se lze v prostředí škol setkat.

Jak postupovat preventivně proti krádežím

Krádeže jsou protiprávním jednáním, a jakmile se škola o takovém jednání dozví, bude tuto skutečnost hlásit orgánům činným v trestním řízení, nebo doporučí poškozenému (jeho zákonnému zástupci), aby se na tyto orgány obrátil. Nošení cenných věcí (zejména věcí malých rozměrů) do školy je rizikové, může dojít k jejich ztrátě nebo odcizení. Škola žákům doporučuje cenné věci, které nesouvisí s vyučováním a vzděláváním nechávat doma. Pokud si je do školy vezmou, platí pro ně zákaz odkládání těchto věcí. I v případě, že bude žákům doporučeno nenosit do školy věci nesouvisející s vyučováním, nelze se odpovědnosti za škodu způsobenou na vnesených nebo odložených věcech jednostranně zprostit a za klenoty, peníze a jiné cennosti se odpovídá do výše stanovené občanským zákoníkem; pokud budou věci převzaty do úschovy, hradí se škoda bez omezení.

Pedagogové vedou žáky k tomu, aby dokázali protiprávní jednání rozpoznat, byli všímaví vůči svému okolí a v případě, kdy budou svědky takového jednání, ohlásili věc pedagogickému pracovníkovi školy.

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem

O události pořídít záznam na základě výpovědi poškozeného. Věc předat orgánům činným v trestním řízení (ohlásit na místní nebo obvodní oddělení Policie ČR), nebo poučit poškozeného žáka (jeho zákonného zástupce), že má tuto možnost. V případě, že je znám pachatel, je třeba nahlásit věc orgánu sociálně-právní ochrany (byl-li pachatel mladší 18 let) a současně věc předat orgánům činným v trestním řízení.

Jak postupovat preventivně proti vandalismu

Každý je odpovědný za škody, které svým jednáním způsobil, a proto po něm bude škola požadovat náhradu, jestliže škodu způsobil úmyslně nebo z nedbalosti. V poučeních o bezpečnosti a ochraně zdraví je třeba se problematice vzniklých škod věnovat a žáky opakovaně upozorňovat na jednání, které k poškození majetku vede a jak se takovému jednání vyhnout.

Jakmile vznikne škoda na školním majetku, je třeba o celé záležitosti vyhotovit záznam a pokusit se odhalit viníka. V případě, že viníka škola zná, může na něm (jeho zákonném zástupci) vymáhat náhradu škody. V případě, že nedojde mezi zákonnými zástupci nezletilého dítěte a školou k dohodě o náhradu škody, může škola vymáhat náhradu soudní cestou.

8. Postup školy V PŘÍPADĚ SEBEPOŠKOZOVÁNÍ, PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY

Jedná se o komplexní autoagresivní chování, které lze nejlépe chápat jako nezralou odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody. Za patologické sebepoškození se obecně nepovažuje poranění, které je v dané kultuře tolerované (např. piercing a tetování), či začlenění do skupiny vrstevníků nebo demonstrace vlastní hodnoty mezi nimi (snaha být „cool“ a „in“).

Mezi způsoby sebepoškození patří: řezání, pálení kůže, škrábání, píchání jehlou, rozrušování hojících se ran, kousání, údery, nárazy, tahání vlasů a kůže atd. Nejčastějším místem poškození však bývají ruce, zápěstí a stehna. Z psychologického hlediska lidé, kteří se poškozují, často:

- trpí chronickou úzkostí
- mají sklon k podrážděnosti
- sami sebe nemají rádi, sami sebe znehodnocují
- mívají intenzivní agresivní pocity, které výrazně odsuzují a často potlačují nebo obracejí proti sobě
- mívají sklon jednat v souladu se svou momentální náladou
- bývají depresivní a mívají sebevražedné a sebedestruktivní sklony
- cítí se slabí, bezmocní

Motivem sebepoškození bývá nejčastěji:

- snaha zmírnit vnitřní napětí, snaha uniknout z nesnesitelné situace nebo neúnosného duševního stavu, snaha odstranit pocity viny, studu, dosažení pocitu očištění, odpoutání pozornosti od jiných problémů
- znovuprožití traumatu ve snaze o jeho zpracování
- dosažení poranění, která jsou viditelná a léčitelná na rozdíl od těch neviditelných duševních

Mezi poruchy příjmu potravy řadíme především mentální anorexii a bulimii. Ty představují ve svých projevech mezní polohy jídelního chování od život ohrožujícího omezování příjmu potravy až po přejídání spojené se zvracením nebo jinou nevhodnou kompenzací energetického příjmu. Pro obě poruchy je příznačný nadměrný strach z tloušťky, nespokojenost s tělem a nadměrná snaha o dosažení štíhlosti a její udržení.

Základní principy primární prevence

Pokud pedagog zjistí příznaky sebepoškození, situaci konzultuje s výchovnou poradkyní, školní psychologkou či metodikem prevence. V případě nutnosti je dále navázána spolupráce

s rodiči žáka, pediatrem či psychopediatrem, eventuálně je osloven orgán sociálně právní ochrany dítěte. Pedagogický pracovník není terapeut!

Doporučené postupy:

1. V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života škola kontaktuje psychiatrické oddělení či kliniku spádové nemocnice i nedobrovolně – cílem je zabránit vážnému poškození zdraví žáka!
2. Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním, jsou osloveni zákonní zástupci žáka a jsou jim předány kontakty na dostupné psychiatrické či psychologické ambulance či krizová centra, která mohou dále pomoci situaci řešit. Je třeba snažit se navázat systematickou dlouhodobou spolupráci mezi rodinou a školou.
3. V případě poruch příjmu potravy je vhodné vyrozumět nejen rodiče, ale také pediatra, a to vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků). Rodiče je vhodné informovat, i když dítě nechodí do školní jídelny.
4. Dítě a rodinu je třeba motivovat k návštěvě specialisty (psychiatrické a psychologické ambulance, krizová centra, linky důvěry).
5. Jsou stanoveny jasné hranice a pravidla chování žáka na půdě školy.

9. Postup školy V PŘÍPADĚ NETOLISMU

Jedná se o závislost na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména:

- počítačové hry
- sociální sítě
- internetové služby (např. různé formy chatu)
- virální videa
- mobilní telefony
- televize aj.

Rizika spojená s netolismem je možné rozdělit na:

1) Tělesná rizika

Časté bolesti pohybového aparátu – bolest šíje, ramen, bederní páteře, drobných kloubů, zápěstí atd. Se sedavým způsobem života mohou být spojeny další problémy, např. obezita, cukrovka a srdeční onemocnění. Popisovány jsou také případy epilepsie, větší tendence riskovat, která zvyšuje riziko úrazů. Časté jsou bolesti očí, dále pak pálení a slzení očí, výskyt tiků, skvrny před očima a potíže při zaostřování při přenášení pohledu z blízkého na vzdálený cíl či naopak.

2) Psychologická a sociální rizika

Nadužívání počítače významně zasahuje do organizace času a projevuje se například nepravidelností v jídle nebo nedostatkem spánku. Zhoršují se mezilidské vztahy v rodině, riziko závislostního chování. Zatěžování nervového systému vede k poruchám paměti a komunikačních schopností. Předpokládá se také větší sklon k agresivitě, rvačkám, šikanování, nepřátelskému nebo podezřivému ladění. Problematickým se také může stát odtržení od reality. Pro netolismus je charakteristický pozvolný, plíživý a neuvědomělý vznik, neostrá hranice mezi vyžíváním, používáním, problémovým užíváním a závislostí. Charakteristický je růst jednoho programu (způsobu chování) na úkor druhých do té míry, že je schopen vyřadit životně důležité programy. Pro pochopení podstaty netolismu je třeba uvědomit si, jaké potřeby dítěte či dospělého hraní on-line her vlastně uspokojuje.

K příznakům netolismu patří:

- méně vykonané práce
- pocit prázdnoty, když není člověk u počítače
- ztráta kontroly nad časem stráveným u počítače
- brzké vstávání k počítači nebo ponocování u počítače
- rostoucí nervozita a neklid, když člověk delší dobu nemůže hrát

- přemýšlení o počítači, když ho člověk zrovna nepoužívá
- kradení peněz na nákup her
- stále více a více času potřebného k uspokojení ze hry
- zkreslování, zatajování informací o své závislosti
- hraní kvůli úniku od osobních problémů
- narušené vztahy s rodinou
- zanedbávání učení • opouštění dřívějších zájmů a přátel
- zhoršující se školní výsledky

Zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči /zákonnými zástupci dítěte. Je možné spolupracovat také s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, odbornými zdravotnickými zařízeními či nestátními organizacemi orientovanými na danou problematiku.

Doporučené postupy: Základem prevence je kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Určitými znaky může být např.:

- narušení vztahů
- zhoršení prospěchu (žákovi nezbývá čas na učení)
- únava (hraje dlouho do noci)
- ztráta kamarádů (vymění je za virtuální)
- nervozita
- náhlé změny v chování
- zvýšení agresivity (spojené především s nemožností být on-line)

Učitel by měl dokázat vzbudit důvěru a nabídnout adekvátní pomoc. Tou může být především zprostředkování kontaktů na odborná zařízení a podpora žáka při řešení obtížných situací (pedagogicko-psychologické poradny, středisko výchovné péče, nestátní organizace zabývající se prevencí netolismu). Legislativní rámec vztahující se konkrétně k netolismu neexistuje.